

Biotecnologia microbiana o microbiologia industrial

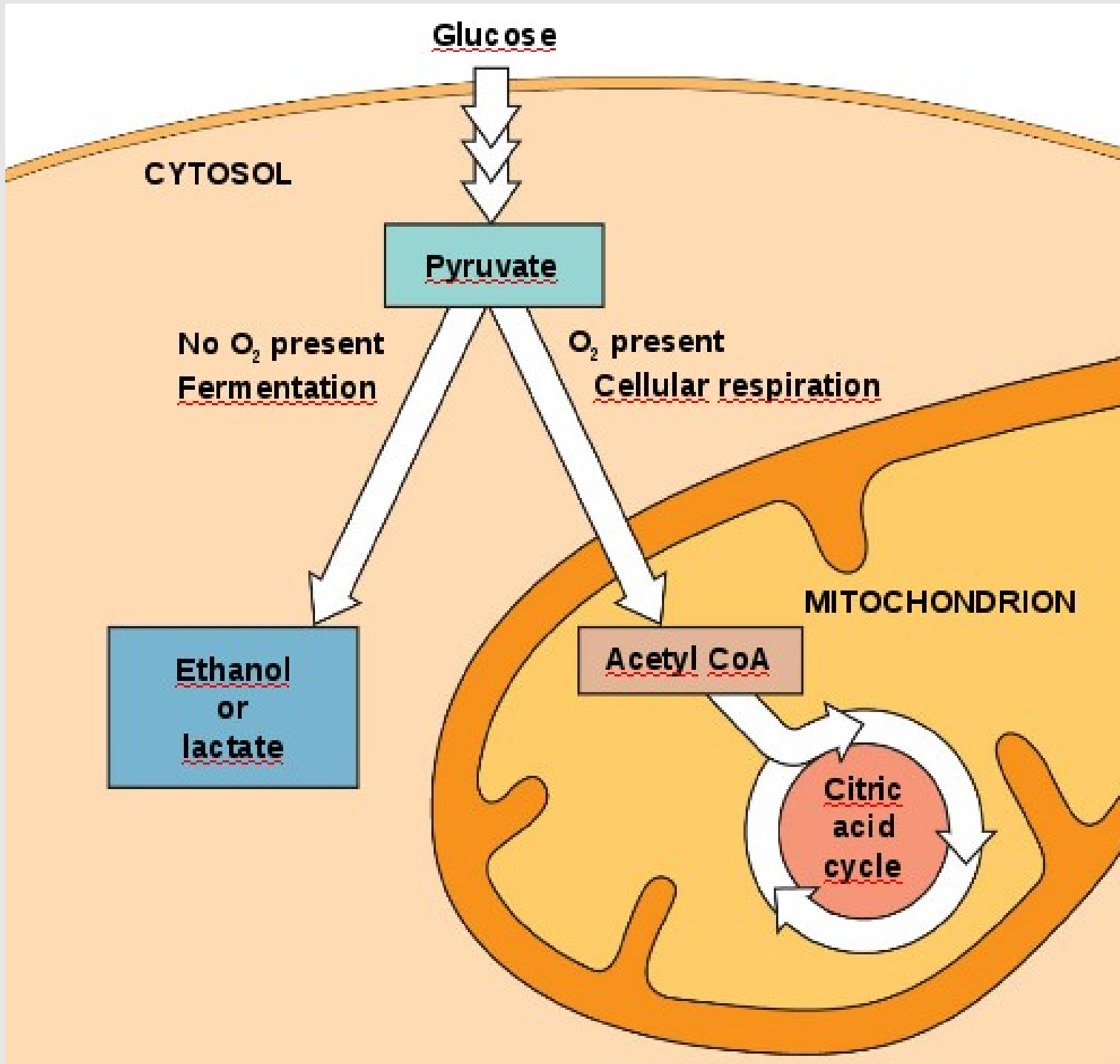
Biotecnologia microbiana

La formen tots aquells **processos industrials que utilitzen microorganismes** com a base per a l'obtenció dels seus productes.

- Es fan servir:
  - Microorganismes tal com es troben a la naturalesa (biotecnologia tradicional).
  - Microorganismes alterats genèticament (enginyeria genètica).
- La biotecnologia microbiana abasta diferents àmbits: indústria alimentària, quimiofarmacèutica, agricultura, indústria del petroli, etc.

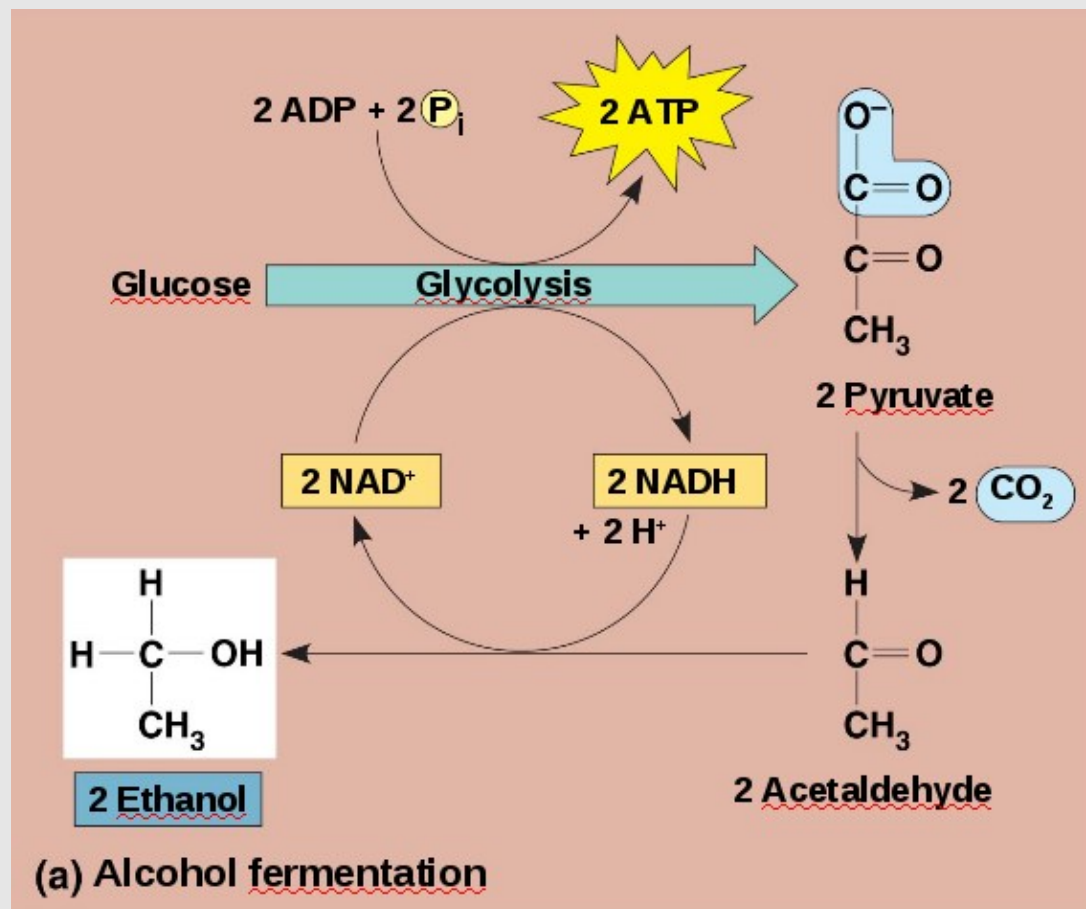
Processos de fermentació

- Alguns microorganismes són capaços de transformar **determinades substàncies** (glucosa) en **productes útils** (etanol, àcid làctic i vinagre) **per a l'espècie humana mitjançant processos de fermentació**.
- Les fermentacions es duen a terme en **fermentadors**, en els quals hi ha un líquid, que és el medi de cultiu, en el que s'hi barregen els microorganismes.
- La transformació del substrat en producte s'anomena tradicionalment **fermentació** (tot i que de vegades es tracta d'una respiració aeròbica d'oxidació incompleta).

Fermentació alcohòlica: obtenció d'etanol

Els **Ilevats** del gènere ***Saccharomyces*** obtenen etanol degradant parcialment molècules de glucosa per fermentació alcohòlica

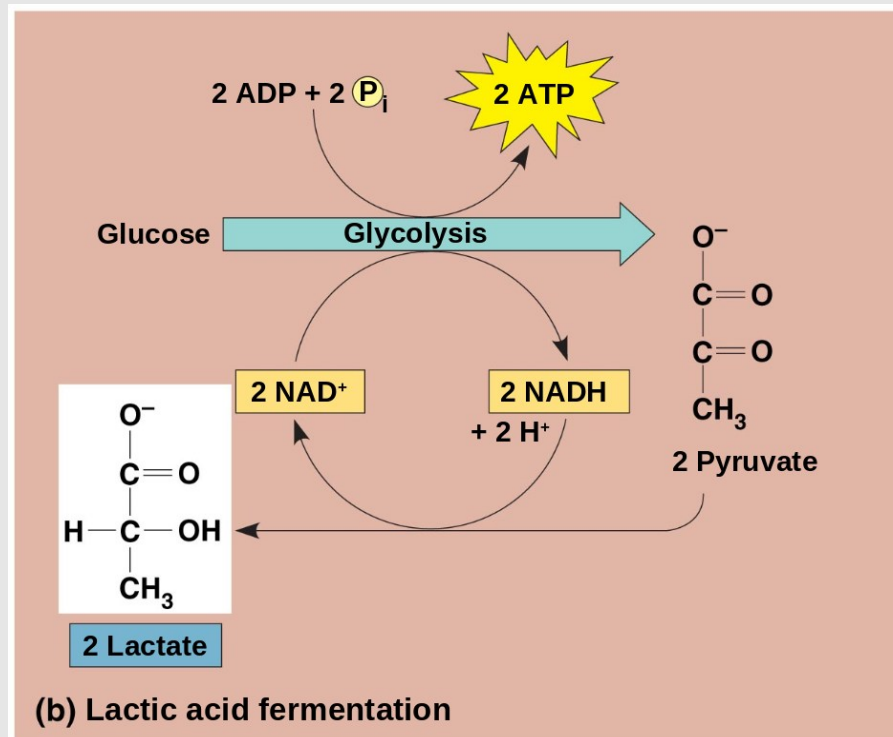
- L'**etanol** és una de les substàncies més importants obtingudes en les fermentacions industrials:
  - És un dissolvent orgànic usat comunament en la indústria química
  - És la substància pròpia de les begudes alcohòliques:
    - **Vi**: s'obté de la fermentació del sucre del raïm.
    - **Sidra**: s'obté de la fermentació de la poma.
    - **Cervesa**: s'obté de la fermentació de grans de llavor de civada (malta) *per Saccharomyces cerevisiae*
    - **Begudes destil·lades** com el whisky, el rom i el brandi.
- *Saccharomyces cerevisiae* és responsable també de la fermentació de la massa de la farina i aigua que dona lloc al **pa**. La textura esponjosa que presenta el pa es deu al CO₂ després en la fermentació.

Fermentació làctica: obtenció d'àcid làctic

L'àcid làctic el produeixen els **bacteris** del gènere *Lactobacillus*, per fermentació de la lactosa de la llet.

Mitjançant aquest procés s'obtenen *productes derivats de la llet* com el *iogurt* i el *formatge*. L'àcid làctic crea un medi àcid que provoca la coagulació de les proteïnes fent canviar la textura del producte.

Els “forats” del formatge Emmenthal es formen pel CO₂ després per fermentació de l'àcid propiònic pels bacteris del gènere *Propionibacterium*.

Obtenció d'àcid acètic o vinagre (mal anomenada fermentació acètica)

- L'etanol produït per fermentació anaeròbica dels llevats, és després oxidat aeròbicament a àcid acètic pels bacteris dels gèneres ***Acetobacter*** i ***Gluconobacter*** (bacteris de l'àcid acètic).
- La producció de **vinagre** és resultat doncs d'una respiració aeròbica d'oxidació incompleta i no pas d'una fermentació.
- El substrat per a la reacció és el vi, la sidra o una dissolució d'alcohol etílic.

Producció d'antibiòtics

Els antibiòtics són substàncies químiques produïdes en el metabolisme d'alguns microorganismes, que maten o inhibeixen el creixement de bacteris o fongs.

La major part d'antibiòtics són naturals i produïts per **fongs** del gènere ***Penicillium*** (penicilina, cefalosporina...) i **bacteris** del gènere ***Streptomyces*** (tetraciclina, estreptomicina...).

Alguns antibiòtics són extrets del microorganisme i després millorats al laboratori (antibiòtics semisintètics), altres són fabricats totalment al laboratori (antibiòtics sintètics).

Producció de vitamines, aminoàcids i enzims

- Algunes **vitamines** que s'afegeixen als aliments o que s'utilitzen en compostos farmacèutics són produïdes industrialment per mitjà de processos de fermentació microbiana:
  - La vitamina B12 a partir dels bacteris dels gèneres *Pseudomonas* i *Propionibacterium*
  - La riboflavina a partir de diversos microorganismes com bacteris i fongs (*Ashya*)
- Molts bacteris (com els del gènere *Corynebacterium*) sintetitzen **aminoàcids** (glutàmic, lisina...) en més quantitat de la que necessiten, de manera que l'excedent es segregat a l'exterior. Aquesta característica es aprofitada per la producció industrial d'aminoàcids. Els aminoàcids produïts s'utilitzen en la indústria alimentària (potenciadors del sabors, additius, edulcorants...)
- Alguns fongs (com *Aspergillus*) i bacteris (com *Bacillus*) també sintetitzen **enzims** (com amilases, proteases...) en més quantitat de la que poden utilitzar, expulsant les molècules sobrants, cosa que també és aprofitada a nivell industrial (indústria alimentària, farmacèutica, química, tèxtil, etc.)

Control de plagues

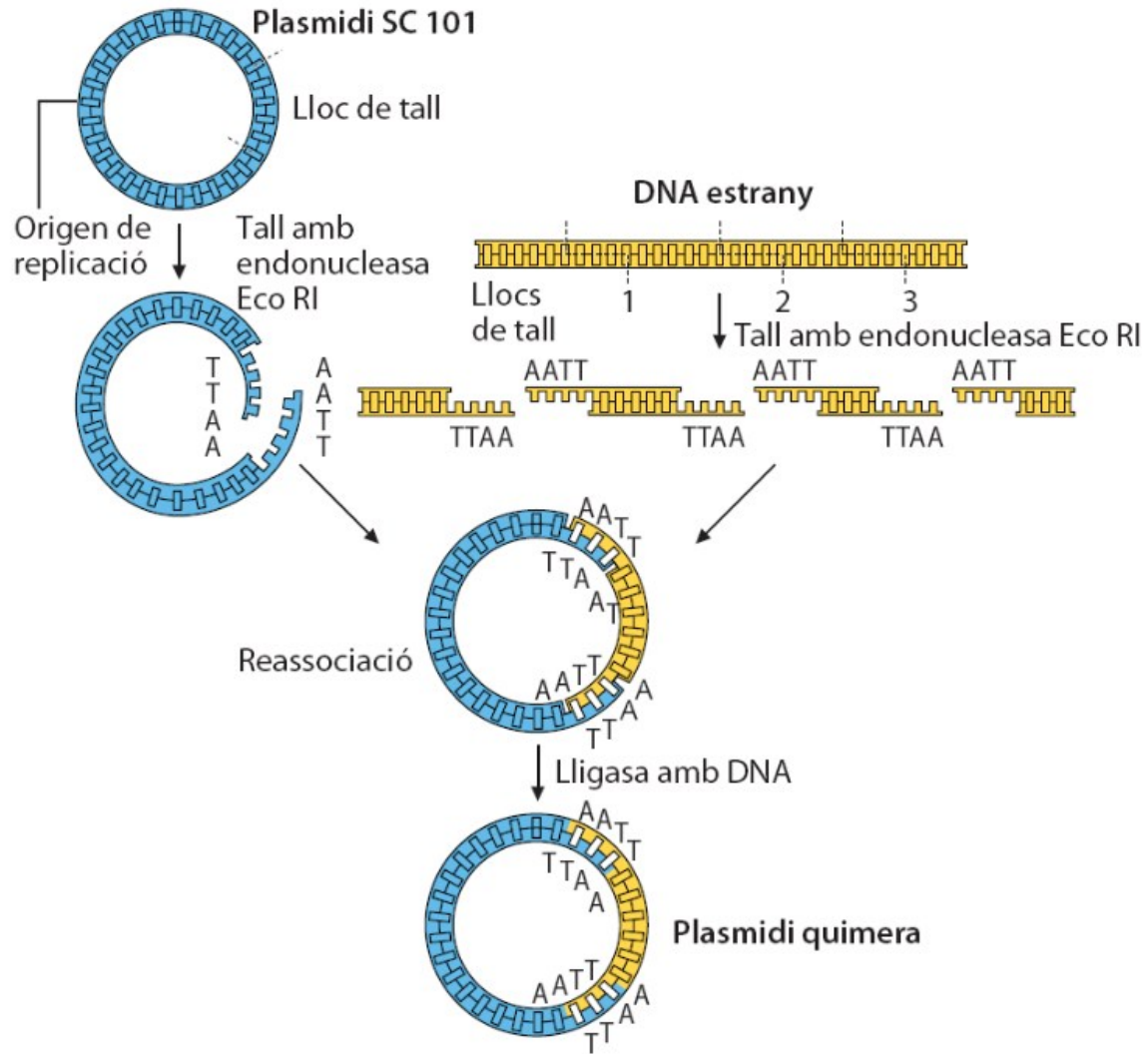
- Els **microorganismes** (alguns virus, i determinades espècies de bacteris i fongs) són **usats com a bioinsecticides** per controlar el creixement excessiu **d'algunes espècies** d'insectes que són **perjudicials per a l'agricultura**.
- Aquests microorganismes o bé infecten els insectes i els maten o bé segreguen substàncies que resulten tòxiques per als insectes quan les ingereixen. Són *microorganismes entomopatògens*.
- L'avantatge dels bioinsecticides respecte l'ús d'insecticides químics és que aquests últims tendeixen a acumular-se al sòl o bé van a parar a les aigües continentals, en canvi les toxines dels microbis entomopatògens no tenen efecte tòxic en altres animals superiors ni en l'espècie humana.

Producció de molècules d'importància en medicina per enginyeria genètica

- L'enginyeria genètica permet l'us de microorganismes com a productors de molècules d'importància en medicina com **la insulina, l'hormona del creixement, el factor de coagulació VII, l'interferó, etc.**
- Bàsicament, l'enginyeria genètica consisteix a introduir el gen que s'encarrega de controlar la producció de la molècula que es pretén aconseguir en el DNA d'un bacteri mitjançant un vector (plasmidis o virus). Els bacteris amb aquest nou gen incorporat es reproduïxen, clonen el gen rebut i adquireixen la capacitat de produir la molècula útil, que posteriorment es recupera del medi de cultiu.

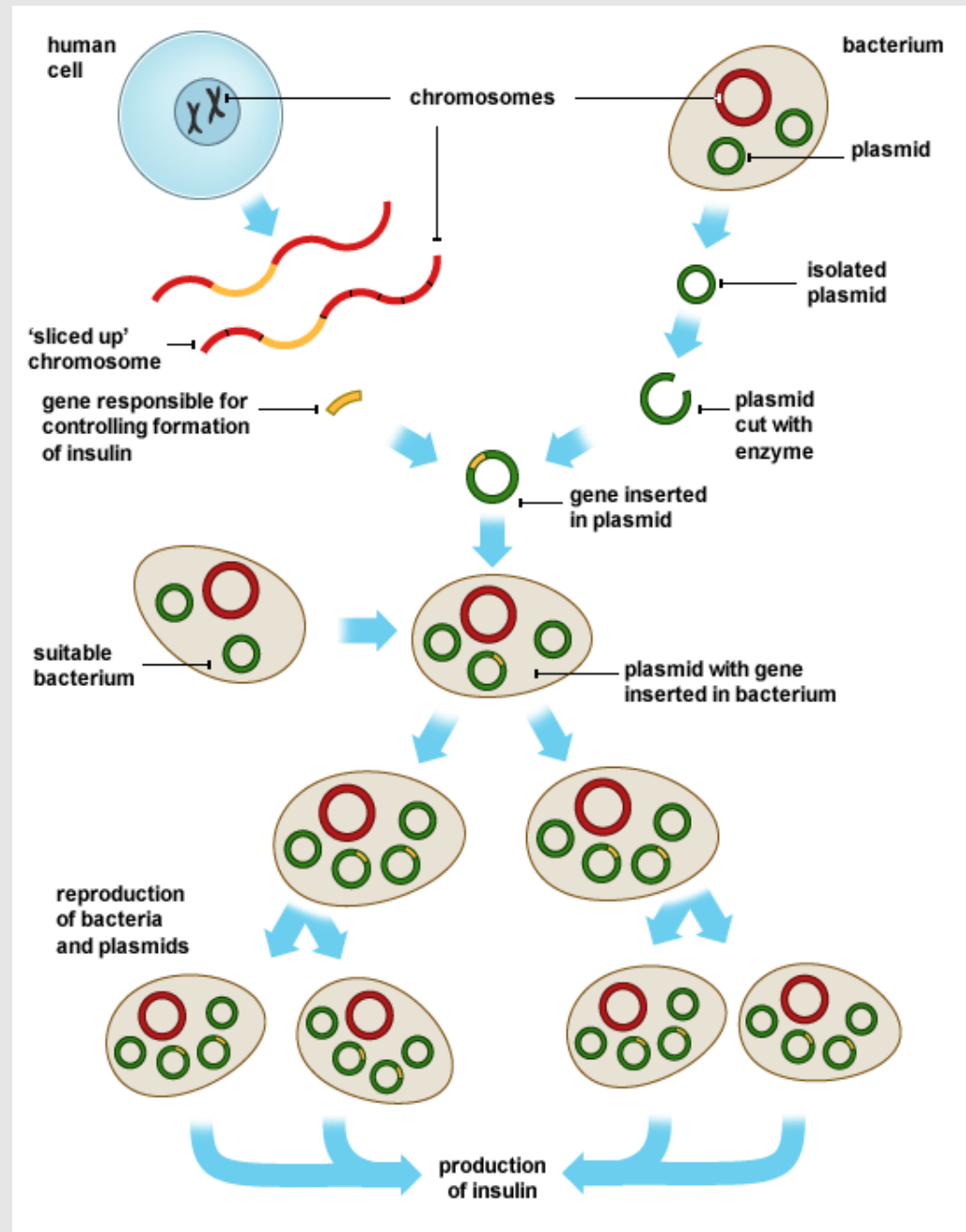

Formació d'un DNA recombinant

Producció d'insulina

S'aïlla el gen humà que indueix la formació d'insulina, s'introdueix en el material genètic del bacteri a través d'un plasmidi i així es facilita que els bacteris amb aquest plasmidi es divideixin i produeixin la molècula d'insulina en grans quantitats que després es recupera del medi de cultiu.

Depuració d'aigües residuals

- En les plantes depuradores d'aigües residuals, el *tractament secundari* permet eliminar les substàncies orgàniques indesitjables per mitjà de l'ús de diferents microorganismes, com ara bacteris i protozous.
- Els microorganismes digereixen la matèria orgànica de l'aigua de rebuig i després l'oxiden, per mitjà de reaccions de fermentació i de respiració, fins a molècules més simples, com ara el metà (CH_4) i el CO_2 .

Bioremediació

- Alguns bacteris són capaços d'utilitzar, en ambient aeròbic, els hidrocarburs com a font de matèria orgànica per al seu metabolisme.
- La **utilització de bacteris per eliminar els hidrocarburs** s'anomena **bioremediació** i s'efectua per complementar els treballs de tipus mecànic de la neteja dels crús vessats al mar després d'accidents de petroliers.